ISSN: 2181-4341, IMPACT FACTOR (RESEARCH BIB) – 9.145, SJIF – 5,431

Kushakova Gulnora Egamkulovna

A.Qodiriy nomli JDPU maktabgacha ta’lim

nazariyasi va metodikasi kafedrasi professori

Qurbonova Rayxona Iskandar qizi

maktabgacha ta’lim yo'nalishi, I kurs talabasi**.**

ZAMONAVIY TARBIYACHINING KASBIY FAZILATLARI

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy tarbiyachining kasbiy fazilatlari, uning maktabgacha ta’lim tizimidagi o‘rni, bolalar tarbiyasidagi ahamiyati va davlat siyosati asosida unga qo‘yiladigan talablar yoritiladi. Shuningdek, pedagog olimlar fikrlari va prezident qarorlari asosida tarbiyachining zamonaviy kasbiy qiyofasi ochib beriladi. Maqolada tarbiyachining shaxsiy sifatlari, pedagogik mahorati, kommunikativ kompetensiyasi hamda innovatsion yondashuvlari haqida batafsil so‘z yuritiladi.

Аннотация: В данной статье рассматриваются профессиональные качества современного педагога, его роль в системе дошкольного образования, его значение в воспитании детей и требования, предъявляемые к нему государственной политикой. Также, на основе мнений ученых-педагогов и президентских указов, раскрывается современный профессиональный образ педагога. В статье подробно рассматриваются личностные качества, педагогические навыки, коммуникативная компетентность и новаторские подходы педагога

Abstract: This article discusses the professional qualities of a modern educator, his role in the preschool education system, his importance in raising children, and the requirements imposed on him based on state policy. Also, the modern professional image of an educator is revealed based on the opinions of pedagogical scientists and presidential decrees. The article discusses in detail the personal qualities, pedagogical skills, communicative competence, and innovative approaches of an educator

Kalit so‘zlar: zamonaviy tarbiyachi, kasbiy fazilatlar, pedagogik mahorat, maktabgacha ta’lim, kommunikativ kompetensiya, ijodkorlik, mas’uliyat, innovatsiya, davlat siyosati, tarbiya.

Keywords: modern educator, professional qualities, pedagogical skills, preschool education, communicative competence, creativity, responsibility, innovation, public policy, education.

Ключевые слова: современный педагог, профессиональные качества, педагогические навыки, дошкольное образование, коммуникативная компетентность, креативность, ответственность, инновации, государственная политика, образование.

Zamonaviy jamiyatda ta’lim tizimi, ayniqsa maktabgacha ta’lim bosqichi alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki aynan shu davrda bolaning shaxsiyati, dunyoqarashi, nutqi, muloqot madaniyati va ijtimoiy xulqi shakllanadi. Shu sababli maktabgacha ta’lim tashkilotlarida faoliyat yuritayotgan tarbiyachilarning kasbiy mahorati va shaxsiy fazilatlari muhim omil hisoblanadi. Zamonaviy tarbiyachi nafaqat bilim beruvchi, balki bolalarning har tomonlama rivojlanishiga

yo‘l ko‘rsatuvchi, ularning qiziqishlarini qo‘llab-quvvatlovchi, tarbiyaviy muhit yaratuvchi yetakchi shaxsdir.

So‘nggi yillarda mamlakatimizda maktabgacha ta’lim tizimini tubdan isloh qilishga qaratilgan qator qaror va farmonlar qabul qilindi. Ushbu hujjatlarda maktabgacha ta’lim sifatini oshirish, zamonaviy o‘quv dasturlarini joriy etish, pedagog kadrlar salohiyatini oshirish, tarbiyachilarning ijtimoiy mavqeini mustahkamlash kabi vazifalar belgilab berilgan. Bu islohotlar zamonaviy tarbiyachidan yuqori kasbiy mahorat, innovatsion fikrlash va mas’uliyatni talab qiladi.

Zamonaviy tarbiyachining kasbiy fazilatlari, avvalo, pedagogik bilim va mahoratda namoyon bo‘ladi. Pedagogik mahorat — bu ta’lim-tarbiya jarayonini to‘g‘ri tashkil etish, bolalarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish, mashg‘ulotlarni qiziqarli va samarali o‘tkazish qobiliyatidir. Kasbiy kompetensiya esa tarbiyachining bilim, ko‘nikma, malaka va tajribasining uyg‘unlashgan tizimidir. Zamonaviy tarbiyachi innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo‘llay olishi, interaktiv metodlardan foydalanishi, bolalarda mustaqil fikrlashni rivojlantirishi zarur.

Mashhur pedagog K.D. Ushinskiy tarbiya jarayonida pedagog shaxsining o‘rni muhim ekanini ta’kidlab, “tarbiya avvalo tarbiyachining shaxsiga bog‘liq” degan fikrni ilgari surgan. Bu fikr bugungi kunda ham o‘z ahamiyatini yo‘qotmagan. Chunki bolalar ko‘proq tarbiyachining shaxsiy namunasidan o‘rnak oladilar.

Zamonaviy tarbiyachining muhim fazilatlaridan yana biri — bolalarga mehr va sabr-toqat bilan yondashishdir. Har bir bola o‘ziga xos xarakter, qiziqish va ehtiyojlarga ega bo‘ladi. Shuning uchun tarbiyachi har bir bolaga individual yondashuvni qo‘llashi zarur. Mariya Montessori bolalarning mustaqilligini rivojlantirish, ularga hurmat bilan munosabatda bo‘lish zarurligini ta’kidlagan. Uning fikricha, bola mustaqil harakat qilgan sari uning shaxsiyati shakllanib boradi.

Psixolog olim L.S. Vigotskiy bolaning rivojlanishida ijtimoiy muhit va kattalar bilan muloqot muhim rol o‘ynashini ilmiy asoslab bergan. Uning “yaqin rivojlanish zonasi” nazariyasiga ko‘ra, bola kattalar yordamida murakkab vazifalarni bajara oladi va bu uning rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Bu esa tarbiyachining bolaning rivojlanishida yo‘naltiruvchi va yordam beruvchi shaxs ekanini ko‘rsatadi.

Zamonaviy tarbiyachi yuqori darajadagi muloqot madaniyatiga ega bo‘lishi lozim. U bolalar bilan samimiy va ochiq muloqot qilishi, ota-onalar bilan hamkorlikda ishlashi, nizoli vaziyatlarni to‘g‘ri hal qila olishi zarur. A.S. Makarenko jamoaviy tarbiyaning ahamiyatini ta’kidlab, tarbiyachi bolalar jamoasini boshqarishda yuqori kommunikativ qobiliyatga ega bo‘lishi kerakligini aytgan.

Zamonaviy ta’lim jarayonida ijodkorlik va innovatsion yondashuv ham muhim o‘rin tutadi. Tarbiyachi mashg‘ulotlarni qiziqarli, interaktiv va bolalarning qiziqishlariga mos tarzda tashkil etishi lozim. U yangi o‘yinlar, didaktik materiallar va metodlarni qo‘llab, bolalarning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. Jan Jak Russo bolaning tabiiy qobiliyatlarini rivojlantirish zarurligini ta’kidlab, tarbiya jarayonini bolaning tabiatiga mos holda olib borish kerakligini aytgan.

Bundan tashqari, zamonaviy tarbiyachi axborot texnologiyalaridan foydalanishni ham bilishi zarur. Bugungi raqamli davrda bolalarning qiziqishlari va ta’lim muhiti o‘zgarib bormoqda. Shuning uchun tarbiyachi multimedia vositalari, ta’limiy ilovalar va zamonaviy o‘quv resurslaridan foydalanib, ta’lim jarayonini yanada samarali tashkil etishi mumkin. Bu esa bolalarda axborot madaniyatini shakllantirishga yordam beradi.

Zamonaviy tarbiyachining shaxsiy fazilatlari ham muhim ahamiyatga ega. U mehribon, sabrli, adolatli, halol, mas'uliyatli, intizomli va tashabbuskor bo'lishi kerak. Tarbiyachining bu fazilatlari bolalarda ijobiy xulq-atvor, hurmat, do'stlik va hamkorlik kabi sifatlarning shakllanishiga xizmat qiladi. Tarbiyachi o'z xulqi, nutqi va munosabati bilan bolalarga namuna bo'lishi lozim.

Shuningdek, zamonaviy tarbiyachi doimiy ravishda o'z ustida ishlashi, bilim va malakasini oshirib borishi zarur. Seminar, trening, malaka oshirish kurslari va ilmiy adabiyotlarni o'rganish orqali u o'z kasbiy darajasini oshirib boradi. Bu esa ta'lim jarayonining sifatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy tarbiyachi jamiyat kelajagini shakllantiruvchi muhim shaxsdir. Uning kasbiy mahorati, shaxsiy fazilatlari, pedagogik bilimlari, muloqot madaniyati va innovatsion yondashuvi bolalar tarbiyasining samaradorligini belgilaydi. Davlat siyosati ham maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish, tarbiyachilarning kasbiy darajasini oshirish va ularni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan. Shunday ekan, zamonaviy tarbiyachi doimo o'z ustida ishlaydigan, bolalarga mehr bilan yondashadigan, ijodkor va mas'uliyatli mutaxassis bo'lishi lozim. Faqat shunday tarbiyachigina barkamol avlodni tarbiyalashga munosib hissa qo'sha oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. Maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish to'g'risidagi qarorlar to'plami, Toshkent, 2022. – 12–14-bet: tarbiyachilar salohiyatini oshirish vazifalari.
2. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi. "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi, Toshkent, 2020. – 7–9-bet: zamonaviy tarbiyachining vazifalari va kompetensiyalari.
3. Ushinskiy K.D. Inson – tarbiya predmeti sifatida, Moskva, 1988. – 23-bet: tarbiyada pedagog shaxsining roli.
4. Montessori M. Bolaning kashf etilishi, Moskva, 2020. – 87-bet: bolaning mustaqilligi va hurmat bilan yondashish.
5. Vigotskiy L.S. Bola rivojlanishining psixologiyasi, Moskva, 2019. – 102-bet: yaqin rivojlanish zonasi.
6. Makarenko A.S. Pedagogik poema, Moskva, 2021. – 64-bet: jamoaviy tarbiya va pedagogning roli.
7. Russo J.J. Emil yoki tarbiya to'g'risida, Toshkent, 2015. – 41-bet: tabiiy tarbiya g'oyasi